

Державна Школа

ЧАСОПИС СТУДЕНТІВ
НАЦІОНАЛЬНИХ
МЕНШОСТЕЙ

1984

Варшава нр 2 /6/

ЗУСТРІЧІ

ГАРАЗД!

Дорогі Друзі! Перед Вами другий номер "Зустрічей". Віддаємо його з надією, а одночасно, з побоюванням, як сприйметься він, яка буде реакція на нього.

Коли відкривались можливості друкувати в українській мові студентський часопис -- захоплення не було меж. Багато приєднувалося до писання статей, подавання звітів й обговорень зі своєї праці. Однак, дуже скоро від початкового ентузіазму лишилося небагато.

Вже при складанні першого номера в нас були значні труднощі з підбиранням матеріалів. Звідси і вийшов він таким, яким є. І оправдано зібрали ми за нього багато гострої критики. Боронить нас одне: брак зацікавлення зі сторони середовища у дописуванні.

Тому й ще раз пишемо цей заклик. Ще раз коротко пояснимо, що бажаємо поміщати в "Зустрічах", якого ґатунку хочемо для них.

"Зустрічі", це форум презентації життя студентів національних меншостей. Проблем, з якими вони борюються, надій, що їх виношують. Це свідчення способу думання студентства. Його ставлення до минулого, теперішнього та майбутнього. Це хроніка його діяльності. В такому ж плані хочемо подавати статті, обговорення, замітки чи звіти. Представлятимуться всі ділянки нашого життя: художня творчість, туристика, наукові праці, публіцистичні роботи: есе, фейлетони тощо.

"Зустрічі", це студентський часопис. Звичайно, не обмежуємося лише до самого студентського чи академічного середовища. Однак воно займає в нас головне місце. Йому "Зустрічі" в першій черзі адресуються.

Не претендуємо на роль чи звання суспільно-культурного часопису. На такий об'єм номерів, їхня кількість у році та не цього від нас очікується. І врешті, не можна створити чогось нагло, поставити на високі рівні, оскільки так небагато присилає своєї надбавки, таке марне зацікавлення середовища в писанні. Давайте свої твори, а разом доб'ємось успіхів.

На сьогодні "Зустрічі" нехай стануть часописом, де кожен знайде щось особливо цікавого для себе, а в цілому орієнтацію в житті середовища. Нехай звикнеться до писання, а рівень напевно буде кращати.

І ось, ще раз закликаємо: приєднайтесь до нас, подавайте свої голоси про це, що нас хвилює. "Зустрічі" є відкритими для кожного: професора і учня середньої чи початкової школи.

Редакція

Засідання Загальнопольської Ради Культури Студентів Національних Меншостей

10 листопада у Варшаві відбулося перше засідання Загальнопольської Ради Культури Студентів Національних Меншостей при Спільні Польських Студентів, яку зареєстровано пле-нумом КРК СПС 19 жовтня 1984 року.

В ході засідання вибрано Тимчасову Президію на строк до першого З'їзду Делегатів ЗРК СНМ, який передбачається скликати в лютому 1985 р.

Покликано вже організаційний комітет з'їзду.

На засіданні представники кожної Студентської Групи Активності доповіли про свою дотеперішню діяльність, а також про проблеми, які виявились в окремих середовищах.

Поставлено ряд пропозицій до здійснення в рамках діяльності ЗРК СНМ.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

Оцим коротеньким звітом думаємо починати ведення постійної хроніки-огляду життя окремих студентських осередків. На сьогодні у нашому розпорядженні є тільки матеріал про Гданськ. Запрошуємо, отже, до написання дальших, щоб праця кожного середовища побачила світ.

ГДАНСЬК

22 жовтня 1983 р. відбулися в домівці УСКТ "отрясини". Прийняли ми до свого гурту 12 нових студентів.

Протягом цілої осені відбувалися зустрічі, на яких обговорювано майбутній вигляд секції, її завдання та мету. Зроблено проект статуту.

14 грудня 1983 р. на засіданні Окружного суду СПС зареєстровано нашу секцію і прийнято з деякими зауваженнями статут. Після ретрації вдалося нам полагодити підготовчий табір "Організаторів туристики" в Отоміні біля Гданська. Доповідали на ньому запрошені гості з Варшави та Щецина.

Навесні 1984 р. почалося навчання української мови у Гданському університеті.

24 квітня - 2 травня брали ми участь в мандрівці "Підляшся '84".

24 травня приїхав до нас д-р Василь Назарук з варшавської україністики, який читав лекції на кафедрі російської літератури та на наших уроках української мови.

На початку червня пройшов весняний табір у Штуттові. Оглянули ми концтабір, де поклали квіти до пам'ятника загиблим.

30 червня частина з нас брала участь у післямандрівній зустрічі в Супраслі.

15-19 серпня 16-особова група членів нашої секції взяла участь в мандрівці рейду "Карпати '84"

4 жовтня перша після вакацій зустріч членів секції.

Відлуння Карпатської мандрівки (СТА Щецин)

27 жовтня у Щецині відбулася зустріч учасників мандрівки "Карпати - '84".

Вже ранком в уєскатівській домівці було гомінно від молоді, яка приїхала на зустріч з усіх уєюд.

Зустріч, яку плановано трьохчастинною, почалась о шостій годині вечора. Перша частина відбулась у світлиці УСКТ. Організатори пояснили, що цьогорічні мандрівки вперше були організовані Радою культури студентів національних меншостей при Крайовій раді культури Спільки польських студентів, наголошуючи при цьому справу видавництва, з'їзду у Варшаві і курсу провідників.

Одна з організаторів - Дарія Степук - розповіла учасникам про проблеми з підготовленням зустрічі. Вона сказала, що від деякого часу студентські клуби є на самофінансованні і не було грошей, щоб їм заплатити за приміщення. Потрібно було 40 тис. золотих. При допомозі ректорів кількох щецинських вищих шкіл організатори отримали гроші та зал. Водночас попереджено нас, щоб поводитись в міру культурно.

Після вступного слова організаторів. проголошено конкурс на найбільш численну групу, яка приїхала до Щецина.

Другу частину зустрічі проведено в студентському клубі "Транс". Першою точкою цієї частини було відкриття виставки фотографій присвяченої мандрівці "Карпати - '84". Після цього почалась дискотека, яка тривала до третьої години ранку.

Третя частина зустрічі не відбулась, тому, що люди пороз'їздилися.

Я помітив, що на зустріч до Щецина приїхало небагато учасників мандрівок. Прибулих

можна назвати представниками окремих міст.

Цікавим елементом зустрічі була фотографічна виставка, влаштована в клубі "Транс". Тематично пов'язувалася вона з цьогорічною мандрівкою.

Була це перша цього роду виставка запланована і здійснена під час післямандрівної зустрічі. Добре було б таку виставку показати також в інших студентських клубах.

Ігор Марушечко

ЛЮБИТИ ВІТЕР

Ах,
нікого так я не люблю,
як вітра вітровіння,
його шляхи, його боління
і землю,
землю свою.

П. Тичина - Вітер з України

Традиційною і обґрунтованою є думка про студентів, як найбільш бурхливе з молодіжних середовищ, де нові ідеї, задуми й почини, де, словом, життя переміщується немов у горнилі. Студент, у т.зв. збірній свідомості, це людина з світлою головою, власним критичним підходом до світу, з моделлю поведінки й способу життя, які відкидають помічені пороки дійсності. Однак такий погляд на студентство чимраз то рідше. Часто-густо доходять до нас слова критики і то гострої. Найбільшим закидом є саме те, що ми багато втратили в порівнянні зі своїми попередниками. Це факт, про принципи якого, по-моєму, не тепер місце сперечатися. На мою думку, дискусія потрібна, але над тим, наскільки втрачене нас збіднює і, чи маємо чим, і зуміємо його компенсувати. В такому напрямку найдоцільніше вести аналіз стану, діяти над його поправою.

Існування кривової ситуації серед польського студентства -- напевне. Її причини -- об'єктивні, і це також факт. Найголовніші з них це: криза в економіці країни, відкидання попередньо дівчих ідеалів, занепад авторитетів, брак перспектив на швидкий і успішний старт у життя після студії,

і коли ці причини, дійсно вагомі, вирішальність яких, мабуть, ніхто не заперечить, то це однак не звільнює нікого

від поборожвання цього. Оскільки маємо до діла з заперечуванням, тоді треба підшукати такі, що притягнуть, а не бідкатись над браком прийняття (чого?). Тут треба праці і відкриття на проблеми, бо лише таким чином можуть народитись позитивні та очікувані наслідки.

Сьогоднішній стан, форми праці, розваг, дискусій не вдовольняють самих студентів. І тому, здається, нічого іншого не залишається робити, як братись за моделювання власного життя на свій лад. А цього немає. Проби зміни надто скоро пригасають. Великим і важким закидом повисло над нами слово: інертність. Про нас щораз частіше складається думка: покоління без власного обличчя. Тут наводяться приклади, найчастіше у формі порівняння з нашими попередниками, їхніми і нашими мандрівками, ярмарками, зустрічами. Ми це ті без енергії, ентузіазму. Ми це ті, які чекають аж їм все підсунеться під ніс (даруйте за вислів). Можна збути твердженням, що так говорять люди, які не розуміють нас, не знають наших проблем, Можна захищатись, наводячи ряд прикладів, але все це будуть приклади одиниць або невеликих груп. З переважною більшістю справді, не цікаво. Бо, повторюю ще раз, критичні думки про нас виправдані і тільки від нас залежить, щоб вони змінилися.

Адже дано нам єдиний тільки раз прожити молодість. І саме тоді хочеться стільки змінити. А як це ми зробимо залежить головню від нас. Ми нашого часу будівничі, а не хто інший. Попри таку чи іншу ситуацію, ми самі свідчимо про себе. Так нас оцінюватимуть, як запрацюємо. Такий буде урожай, який засів, а він виходить надто кволий.

Може це великі й пафосні слова, але інші не приходять мені на думку.

Українські студенти борються з більшими труднощами при формуванні своєї особистості, ніж польський загаль, це правда. Бо тут і розсіяння, малочисельність, комплекси батьків, суспільне середовище, де зросталося, брак освіти з рідної культури тощо. І знову -- все це правда. Тільки такий перелік є добрий на початку дискусії про нас, на усвідомлення нашого місця виходу. Натомість, зупинитися на цьому -- вже неподобство, прояв пустослів'я і браку бажання творчого діяння, чи вкінці -- малих інтелектуальних можливостей. А прецінь відвертаючи -- оскільки так нецікаві обставини, тож наскільки цікавішим, більш плідотворним є життя, які інспіруючі питання до вирішення, як великі поля і пустирі до освоєння. І хотілося б запитати: де

тут місце на фрустрації, пусте споглядання на життя і світ?

А можливості здійснення? Найкоротше відповідаючи: є великі створені й дані нам. Вистачить простягнути руку, нашу руку і добровільно, бо ніхто за нас цього не зробить -- про це немає журби. Хіба що наш девіз звучить: Тікай, голий, а то обдеруть. Тоді й говорити зайво.

І на кінець ще одне зауваження. Традиції українського студентства -- великі. Воно зіграло в житті нашого народу позитивну, а часто й славу роль. Є нам, отже, від кого та чого вчитись. Тільки мусимо проявити бажання вчитися, продовжувати те, що було корисне. Покажімо власне обличчя. Докажімо, що й нам не чужа любов цього вітру, його розуміння. Він бо надихав, облагородив до праці й науки, до життя серед інших народів у зрозумінні, мирі й пошані.

Микола Кінь

Новий пам'ятник на мандрівному шляху

В попередньому номері "Зустрічей" подаємо пропозицію, щоб помістити в селі Новиці чеморіальну дошку Б. І. Антоничу.

Справу завершено 21 серпня (у вівторок)

Вже після закінчення мандрівки "Карпати '84" кілька осіб пішло з Білянки в Новицю. У вечірній час знайшли ми -- нишу, як один з учасників цієї "експедиції",

докладне місце народження поета. В цьому допомогли нам місцеві люди, з якими ми розмовляли на дорозі та в сільській крамниці. Виявилось, що деякі добре знають Антонича з розповідей.

На питання: можете сказати нам, де знаходився старий прихід?" (на додаткову інформацію, що там жив Антонич, видатний український поет, вони переважно відповідали:

"А, а... йдеться вам про Антонича").

Дошка мала стати на місці старого приходу.

На жаль, не вдалось її тут помістити.

На спустошеній площі побудував хату і господарські будинки господар. Коли він увечері прийшов з поля, я пробував одержати дозвіл на поміщення дошки біля його хати. Спершу не мав він жодних застережень.

Йому було це байдуже.

- Навіщо нам тут дошка? -- відізвалась його жінка.

Я намагався пояснити, що вона присвячена видатній людині, яка народилася в цьому місці.

- Я про такого не чула.

Хотів я сказати, що Антонич жив на початку нашого століття

- Еє! В Устю-Руському також поставили пам'ятник. І що це нам дасть? Га?

Після цих речень жінка газда змінив рішення. Не хотів вже дошки на своєму подвір'ї. Натомість не мав нічого проти, щоб помістити її на протилежному боці дороги, коло пам'яткової каплички.

(але це не зовсім її натуральне оточення. Нам вдался, ще до приходу газди зробити кілька знімків -- дошки біля хати)

До моменту, коли буде поставлений гідний письменника пам'ятник, ця дошка немає необхідної охорони (від яких-небудь пошкоджень, включно з тим, що може бути поломана).

Добре було б, щоб простояла вона принаймні до кінця цього річного туристського сезону. Нехай і польські студенти мають нагоду прочитати цікаву інформацію.

Наш початковий намір відносно дошки й місця

не здійснився

Вина в цьому і наша, і середовища. Тому, коли вже ставитиметься пам'ятник, треба буде побути довше з цими людьми, поговорити, запросити на ватри, показати, що ми такі ж самі люди. Потрібне це для того, щоб факт появи нового пам'ятника не був чужим елементом у селі Новиці і в Beskidach, а природним, свідченням причетності до свого.

Ігор Марущенко

Нижче публікуємо статтю Ю. Гаврилюка "Забутий регіон", яка, на нашу думку, може викликати полеміку з уваги на контрверсійність ставлених тезисів. Редакція хоче зазначити, що висловлювані погляди є особистим голосом автора.

Звертались ми до багатьох людей, які дивляться на справи Підляшшя з іншого боку. Проте, ніхто не схотів подати свого голосу.

Вважаємо, що проблеми, яких торкнувся автор, вимагають обговорення й дискусії. Доказом цього -- презентована стаття.

Думаємо, що буде ще нагода заговорити про інші регіони країни, де живе українське населення.

ЗАБУТИЙ РЕГІОН

Підляшшя, а зокрема його північна, розміщена вище Буга частина, як регіон де живе українське населення, досі маловідомий іншим

групам українців в ПНР. Зумовлене це передусім дотеперішнім етапом розвитку національної свідомості на цій території та її периферійним положенням відносно центрів української культури. Згадане населення, майже повністю селянське, без власної інтелігенції не "вспіло" за процесами формування нації, що особливо динамічно проходили на зламі XIX і XX століть.

У цей період зродилась жива дискусія над об'єктивним окресленням національної приналежності руської етнічної групи, яка засілювала Підляшшя над Бугом і Нарвою. Участь у цій дискусії взяли вчені-історики, мовознавці, етнографи різних національностей: української, білоруської, польської і російської. Микола Янчук -- історик-етнограф, фольклорист і літературознавець, що походить з підляського села Юриця біля Лосиць (колишній Константиновський повіт) писав у 80-х роках XIX ст., що "руська частина сільського населення кількох повітів Седлецької губернії (Більського, Константиновського, Володавського, Радзивицького, Соколовського) повинна бути зарахована до мажоруського племені, що підтверджують історичні, а особливо лігвістичні дані". Подібної думки дотримувався

польський історик Александер Яблоновський, який обговорюючи національні проблеми колишнього Підляського воєводства, стверджував: "Mylizby się wielce, ktoby rozumiał, iż w obrębie Podlasia, województwa podlaskiego znajdowali się Rusini -- tylko jednego narodowego odłamu t.j. Mażorusini. Tymczasem stosuje się to tylko do ziemi drohickej wyłącznie, bo co do Bielskiej -- tam ludność mażoruska przekroczywszy rzekę Narew sięga zaledwie prawego dopływu oniej Supraśli... Mowa /mażoruska/ Rusi Podlaskiej trzyma środek między Polesian pińskich i Brześcian, nie ma jednak akcentu wołyńskiego, który się u tamtych przebiega. Jednym słowem mowa ta we wszystkich gwarach stanowi odłam -- mniejszy i najbardziej oddalony -- narzecza polskiego, mażoruskiego -- wybitnie przeto różniący się od mowy chełmskiej czy wołyńskiej".

Цю думку обстоювали і російські вчені цього періоду. В роботі "Белоруссия", надрукованій 1904 р. у Вільні, професор Карський визначив етнічну межу між білоруським і українським населенням.

"Держась указанных (мовних-Ю. Г.) принципов, южную границу белоруссов проведем следующим образом: рекою Нарвом, по бельскому уезду Гродненской губ. -- до Беловежской пуши и дальше по р. Нарев она прорезывает последнюю до м. Шеремова а отсюда идет на восток-севере г. Пружань к р. Яселде до Картуз-Березы".

Така мовна границя підтвердилась додатково результатами досліджень, які були друковані у 1915 р. Московською Діалектною комісією. Вище наведені тези нашли віддзеркалення в результатах перепису населення, проведеного царською адміністрацією. В Більському повіті Гроденської губернії виявив він 36,8% українського населення (окресленого, звичайно, як "малоруське"), крім цього -- білорусів 36%. Так само відсоток українського населення в Більському повіті підраховує др. А. Крисінський, який користувався даними перепису населення з 1921 р. Очевидно, розміщення населення було нерівномірне. В західній частині рішуче переважали поляки, українці зосереджувалися передусім у східній частині Більського повіту, де становили вони біля 70% усього населення. У Дрогичинському повіті українці були більшістю на всій його території -- біля 54 тисяч відносно до 10 тисяч поляків і 0,5 тисяч білорусів. Оце становить збереглося до сьогодні

і зараз маємо до діла з гмінами, в яких (наприклад Орля, Нарев, Церковні Дубичі) переважає українське населення.

Треба однак відзначити, що вживане мною окреслення цього населення як українського, в ньому самому -- зокрема на північних і західних окраїнах української мовної території -- мало поширене. Загально окреслюється воно як "руське" а в багатьох випадках, піддаючись польським впливам, ототожнюється з польською нацією, зберігає релігійну відокремленість. Часто також зустрічаємось тут із білоруською національною свідомістю.

Позначений вище процес має свою причину передусім у віддаленні від більших українських культурних осередків і відсутності тут свідомої інтелігенції, що вже згадано у вступі цієї статті. Мета цього матеріалу -- представити читачеві складну проблематику сучасного регіону -- Північного Підляшся і тому слід звернутися до історії, яка для народу і тим, що пам'ять для людини, і завдяки якій, можна зрозуміти сучасність. Багато вже пояснює сама назва регіону, яке у найстаршому варіанті звучить: "Подляше", у місцевій говірці "Пудляше". Виникла вона ще в час Великого Литовського Князівства (вперше у литовських джерелах, писаних по-руськи, зустрічаємо її у 1495 і 1513; а в польських джерелах у 1517 р. для позначення земель, які були в сусідстві поляків тобто "підляхами").

Перші східнослов'янські поселення на Підляшші відбуваються в шостому столітті нашої ери. На північному березі Бугу в околицях теперішнього Дорогічина і Мельника почали виникати перші селянські осередки. Спираючись на археологічні дослідження, можемо назвати їх мешканців північними волинянами, яких "Повість минулих літ" називає бужанами.

Від X століття населення посилюється унаслідок прибуття з півдня уздовж берега Бугу, волинян а навіть (хоч малою мірою) піддніпрянців і дреговичів. Тут також зіткнулася вона з мазовцями, територія поселення яких сягала Дорогічина. У писаних джерелах територія Підляшся згадується наприкінці X ст. Під датою 983 Нестор у "Повісті минулих літ" записує похід Володимира Святославича, київського князя проти ятвягів, які загрожували північно-західним землям Русі. Похід цей закріпив владу київського князівства над цією країною. За часів

володіння Володимира Великого і Ярослава Мудрого починається історія багатьох підляських місцевостей -- Дорогічина, Більська, Мельника, Брянська, які здійснювали роль укріплених оборонних пунктів, стежили за внутрішнім спокоєм та бужанським торговельним шляхом. Саме завдяки цьому шляхові, який поєднував південну Русь з Польщею і Західною Європою міг розвиватися Дорогічин. Свідчать про це численні (біля 3 тис.) торговельні печатки переважно руські, але й західноєвропейські.

Деякі зі заснованих тоді городів стали центрами адміністративних округів, які саме відокремлювалися. Зараховуємо до них Дорогічин з округом між Лівцем і Нурцем та Більськ з територією, що охоплювала верхні притоки Нарви. Важливим є розвиток поселення у XIII ст. Тоді саме посилюються напади ятвягів, які відчутно зменшили кількість населення Більської землі і повністю в сьогодиншній Біловезькій пущі. Боротьба з ятвягами велася з допомогою сусіднього Мазовша.

З цим пов'язане виникнення в польських істориків 15 і 16 ст. легенди про Дорогічин, як столицю ятвягів, яка і досі, хоч не підтримана доказами, живе серед мешканців надбужанського міста. В періоді роздіблення Русі Підляшся часто належало до різних князівств. Після смерті Ярослава Мудрого (1054 р.) разом з Волинню отримав цю землю князь Ігор, а в 1057 р. його брат Ізяслав приєднав її до свого Києва. У склад Волинського князівства Підляшся входить знову біля 1166 року, а у 1321 р. завоював його Литва.

Польща, яку цікавили землі Галицько-Волинської держави, збройно суперничала за них з Литвою. Закінчилося це розподілом земель, згідно з договором з 1366 р. Договір підтвердив приналежність Підляшся до земель литовського князя Кейстута. Пізніше (від 1520 р.) було воно частиною Троцького воєводства] яке після реформи адміністрації з 1566 р., складалося з земель: Більської, Дорогічинської та Мельницької, а конституцією Любелського сейму з дня 5.III.1569 р. увійшло в склад польської держави. У цей час (XV-XVI ст.ст.) встановились етнічні відносини Підляшся. Після посилення поселень мазовецької шляхти (кінець XIV - початок XV ст.ст.), східна границя якого сягала лінії Дорогічина - Брянськ - Сурах,

основним за національністю елементом на території між Бугом а Нарвою були, все-таки, руські селяни. Поселенці, значною мірою, походили з околиць Берестя й Кам'яниці, тобто не з обговорюваної тут території. Пізніший період не приніс важливіших змін у розміщенні українського населення, яке й досі живе у Білостоцькому воєвідстві, що спирається на Буг й державний кордон, сягаючи річки Нарви. Це водночас найбільш на північ виступаючий регіон заселений українськими людьми.

Довіковий успішний розвиток Підляського воєвідства був раптово припинений шведським "потопом" й наїздом трансільванського князя Ракоці. Цей період приніс великі знищення, спричинені війною і епідеміями. Втрати в населенні сягали 50% в містах і 30% в селах. Найбільших руйнувань зазнали королівські міста: Мельник, Нарев, Вільськ, Дорогичин, Бряньськ, які після Північної війни втратили навіть міські права. Пізніше прийшов розподіл Польщі з 1795 р. Підляшшя згідно з Тильжицьким договором з 1807 р. стало частиною Росії, від 1882 р. у складі Гроденської губернії й таким перетривало до 1914 р.

Простір між Бугом а Нарвою відносно багатий пам'ятками історії чи архітектури, та приваблює мовознавців та етнографів, яких цікавлять підляські говірки. У XIX ст. з'явилися перші їх записи роблені та публіковані польськими, українськими та російськими фольклористами й етнографами. Характеристичні цих говорів хай послужить наведена нижче цитата з писань українського діалектолога Костя Михальчука, який зіткнувся з Підляшшям в 70-х роках XIX ст. Написав він, що "з усієї території південноруського племені не зустрінемо тепер ні одного кутка, в якому панувало б таке завіхоносне змішання всіх наріч і говорів, яке маємо саме на цій території. Без перебільшення сказати можна, що там майже кожне село поражає дослідника якимись неочікуваними особливостями мови".

Крім різноманітності, характерною рисою цих говорів є їхня архаїчність. У північних і західних частинах українськомовної території до сьогодні збереглося старослов'янське "и", яке в інших українських діалектах стверділо (ходіти - укр. ходити), дифтонги й моодифтонги, які перейшли в т.зв. нове українське "я".

(^ххубнь, кунь - кінь)

(^хвубн, вун - він)

Це, звичайно, не всі особливі риси цих діалектів, які саме ними вельми цікаві дослідникам, чого доказом може бути виданий у 1980 р. (ПАН) перший том "Атласу східнослов'янських говорів Білосточчини", до якого зустріли прихильні відгуки польських і закордонних вчених.

.....

Годиться відзначити, що прояви української суспільно-культурної діяльності у довоєнний і післявоєнний період були на Підляшші мало помітні. Спричинене це нестачею свідомих і діючих в цьому напрямку груп населення, а головне -- інтелігенції. Існуючі нечисленні осередки не були спроможні зіграти більшу роль. Треба згадати села Гайнівку і Кміцелі. В останньому діяв український художній колектив, що продовжував свою роботу й після війни. По 1956 р. тут засновано гурток УСКТ, а в 60-х роках велося навчання української мови.

На зламі 60-х і 70-х рр. діяльність ця практично припинилася. Щойно 1981 р. приніс пробудження шкільної та студентської молоді, яка своєю культурною роботою здобула зрозуміння і прихильності тієї частини людей, яка з нею зустрілася. Молодь влаштовує весняні студентські мандрівки "Підляшшя" й літні "Карпати", а також вогнища, концерти, авторські вечори тощо.

Помітно посилюлась також художня, особливо літературна творчість про що свідчить все частіша присутність віршів та статей, -- автори яких походять з Підляшшя -- на сторінках "Нашого слова". Підляська молодь бере також участь у всьому, що діється в українському молодіжному русі в Польщі.

Юрій Гаврилюк
Краків 11.10.1984 р.

В першому номері "Зустрічей" поміщено знімки з зустрічі молодих творців, яка відбулася 3-4 березня у Варшаві. Неувазі під час редагування завдячуєш, Дорогий Читачу, брак пояснень: що це таке?

Ця помилка спровокувала мене до написання кількох завважень про зустрічі молодих творців.

ВЕСНА '84

Серед українців у Польщі є і такі, що пишуть поезії, музичать, малюють, займаються різновидними формами творчої експресії, словом, займаються мистецтвом. Серед молодого покоління українських творців, що працюють у польському середовищі, з'явилася потреба зустрічі, обміну інформаціями, досвідом, поговорити про себе, показати себе, а через це потреба створення власного нашого творчого середовища.

Першим кроком до зближення була зустріч у Кракові, в грудні 1983 р. До Кракова приїхали ми з різних сторін Польщі: Варшави, Вроцлава, Лігніці, Комаліна, Любіні Королівської, з Лемківщини, Підляшшя, Холмщини. Здебільшого ми бачилися вперше. Знаючи небагато про себе, рішилися ми на перші спроби знайти спільну мову. Різнялись ми всім: віком, освітою, досвідом, поглядом на мистецтво і життя. Єднало нас одне: свідомість спільної тотожності, непереборна потреба випрацювання площини порозуміння. Незважаючи на початкову несприятливість, побоювання щодо успішності цілого почину, було видно взаємну прихильність і зацікавлення досягненнями товаришів. Зустріч продовжилась до пізніх годин. Чим ближче світанку, тим ми були більш впевнені в кінцевості чергової зустрічі, яка була б ширшою презентацією наших досягнень, з більшою кількістю учасників. Ми вирішили зустрітись в березні у Варшаві. Перерву викопило листування та пошуки нових облич.

В суботу 3 березня приїхали ми у Варшаву -- кожний з харчами, спальним мішком, працями -- сповнені надії й цікавості другої нашої зустрічі.

Пополудні почалися презентації поезії, на стінах висіли графіка, картини та інші

художні роботи. Свої вірші читали: Юрій Гаврилюк, Олена Дучь, Тадей Карабович, Ігор Марущечко і Мирослав Чех. Художні роботи представляли: Андрій Марущечко, Арета Федак і наш товариш білорус -- Лев Тарасевич; а також, які користуються іншими "медіями": Юрій Онух -- *Installation-performance* і Анна Плотницька: *Text-action*. Співав свої вірші Роман Гавран.

Майже кожна з представлених робіт викликала дискусію, не дозволяла на байдужість, тому що більшість представлених порушувала питання, які торкаються всіх нас. Цим разом у зустрічі, крім творців, брала участь група молоді інтелігенції, в цьому -- студентів україністики Варшавського університету.

Зустріч закінчилася вечерею при спільному столі, розмовами, співами -- отже -- забавою.

Тепер вже не було сумніву, що існує середовище молодих українських творців. Може не дуже то й численне, бо не до всіх ми дійшли, проте динамічне, яке дає надію на розвиток. Стало для нас очевидним, що наші "вибори" знайдуть сприйняття серед нас, що ми собі потрібні, що встановлене між нами знайомство і дружби будуть тривати і розвиватись. Будуть це не тільки товариські, але перш за все художні.

Завершуючи варшавську зустріч ми вирішили цим разом зустрітись під час вакацій, щоб разом жити, працювати, їсти, одним словом -- БУТИ. Ідеальним місцем виявилася хатка в Білянці.

В кінці липня з'явилося "Під Щобами" кільканадцять осіб -- повних енергії, ідей. Цей наш черговий досвід проходив на різних діапазонах. Якщо б спробувати дати їм коротку характеристику, можна представити це так:

1) Було кілька зовсім молодих людей, які роблять щойно перші кроки в пізнанні живопису, рисунку. Більш досвідчені колеги слухали радою, коректою, лекціями на тему історії найновішого мистецтва.

2) Вечори дискусій про поезію В. Голобородька, українську музику, напрямки розвитку поезії Радянської України, історію церкви, зустріч з етнографом П. Стефанівським, присвячена матеріальній культурі лемків, участь у "Лемківській ватрі".

продовження на ст.15

Наша газета це також форум для молодих митців слова.
На спорінках "зустрічей" хочемо також замікувати твори і короткі рецензії молодих поетів, які творять в Польщі.
етів - Романа Крика і Олени Дуць.

Роман Крик - 21 літ, випускник технікума, проживає в Поседжу /на Мазурах/
- досі не друкувався.



III

Дракон часто приходив у сни,-
привид, химерний фантом.
Хоче насильно у галактики...
Тугою лебединою кругом
набиває Духа на кігті.

Скажи у суті - ти фантом?
Може ти споруда визволення?
А чи може сон?
Хто скаже? Сновидіння?
Де воно? Життя - одно сновидіння.

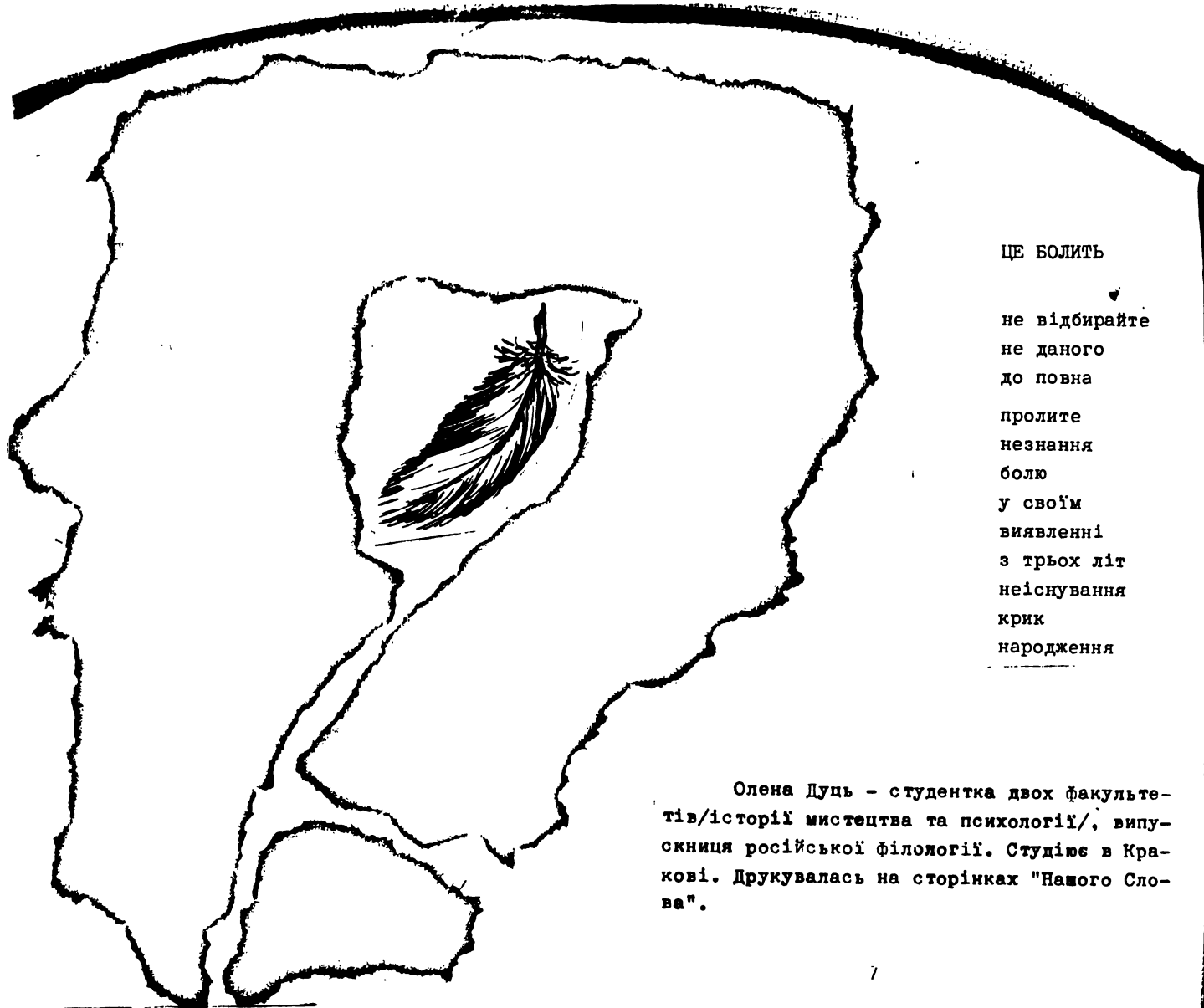
Фантоме, на галактиці твоїй.
як у земському очі,-
Добро та Зло? Туга надій?
і воїни б'ються-дерев'яні?
Скажи:
Мороки чи Сонця ти привид?

VII

Чому сотні прохожих
не добачають Едему світилиць?
Світилиць дуже схожих...
Вселядскість,-
у ній світло надій -
грядуще та велике - хити хоче!
...ідуть, ідуть стовпи повій.

Оце око незряче
хоче іти, до надій...
Але стовпи збитих повій -
ані трохи, до надій...

Едем тотожній,
залишивсь цей самий.
Лише у зоряних сновидіннях
кожний стовп відважний,-
у снах - не падіннях
входить у казки Едем.
Казка - сама лише реальність.
Все інше - химерним горем,
все інше - не дійсність.



ЦЕ БОЛИТЬ

не відбирайте
не даного
до повна
пролите
незнання
болю
у своїм
виявленні
з трьох літ
неіснування
крик
народження

Олена Дуць - студентка двох факультетів/історії мистецтва та психології/, випускниця російської філології. Студіє в Кракові. Друкувалась на сторінках "Нашого Слова".

ВЕЧОРОВІ ТИШІ

Вечорові тиші
бувають неспокоєм
у долинах
сутеніючих
марень
оточують маленьку
споконвічну
тугу
за щастям блакитним
в чорнобрів'ї
в гушлях
м'яко під стопи
кладуть
мотиви забуття

Вечорові тиші

стають здійсненням
увіткнути в малий пейзаж
бігу за щастям
вірність підіймають
занепаду непомітно
під стопи щоденних годин
віри дають
як даровизну
м'якість і насолоду
тиші несучу

Вечорові тиші
народжуються в самоті
не полошимо
їхніх прильотів

ВИЗВОЛЕННЯ

мелодія незрозуміла
тишу обвинувачуєш
у дзвінкості
пошукай у небажанім
жаданні
відштовхуєш
тужиш
радістю вітаєш
жаль нездійснення
скарлючена наспразі
засинаєш
в почутті
добре виконаної
пустки визволення

рис. Арета Федак



І дійсно, було, зараз після кількох перших днів мандрівки групи почали розпадатись, змінювати на свою думку траси і якось дивно затрачувати свій туристський характер.

Чия це вина – трудно сказати – певним є тільки, що не можна причепити їй одній причині; винні були і ті, що провадили і ті, що йшли, а котрі в якій мірі – це хай розсудять присутні.

Можна було б тут ще багато говорити і про поведінку учасників і про оформлення самого закінчення рейду, але треба також сказати і про добру сторону мандрування.

Гори є горами і краями від них можуть бути тільки гори.

Про цю основну правду переконався кожен, в кого чутливе серце / а чи можна бути нечутливим серед краси /.

Спільний марш, спільний відпочинок та страва з одного казанка, вечірні співи біля тліючої ватри – все це вражає та чарує і залишає незабутній спогад, а додати до цього неповторну яроду старих, дерев'яних, часто похилених та покинутих церков і люди на дихає повнотою щастя.

Кожен, хто в горах побував раз, ще до них повернеться і буде повертатися багато разів, без огляду на те чи умови будуть до цього сприятливі чи ні.

Треба надіятись, що новий керівник рейду – Ігор Щерба з гданської СГА візьме всі причини / позитивні та негативні / до уваги, зробить відповідні висновки і ювілейний X рейд "Карпати '85" буде оформлений як слід і кожен з учасників зуміє тут знайти щось для себе.

Б. Тхир

"Ярмарок і..."

На цьогорічний Ярмарок я готувався з великою напруженістю – мав ще в пам'яті повно несприятливих вражень після минулорічної зустрічі з ярмарковою сценою. Мене хвилювали питання що до загального вигляду ярмарку: чи буде подібний до попереднього? Хотілось мені знати кого побачу цього року. Чи програма окремих гуртків буде художньо допрацьована? Цікавила мене також реакція публіки, яка переважно з першими нотами мелодії гопака підноситься на найвищу висоту свої патріотичних почуттів – і це їй зовсім вистачає.

Мій скептицизм розвіявся щойно на залі. VIII Молодіжний Ярмарок виглядав цілком по-іншому як попередньо. Програма йшла жваво, око приманювала сценографія, а початки окремих пунктів перегляду не робили враження відділених і відірваних, бо перерви поміж ними заповнював дотеп.

Виділені мною признаки Ярмарку залишилися б для мене окремими відчуттями і приміченими моментами загального образу, коли б вони не переплігались гармонійно з собою, викликаючи у глядача почуття цілості. Почуття це підтверджувалось ще тим, що на сцені виступали тільки вокально-інструментальні гуртки і кабаре. Всі вони презентували різ-

номанійну форму пісні - від співаної поезії через рок-музику, фольклор на сучасному музичному обладнанні, старинну музику бандур, до пародії пісні.

Так, що можна повторити слова одного з конференсьє - була це торгівля піснею.

Тут цікаво показав себе музичний колектив "Лиман" з Гурова Ілавецького.

Заграв він рок-музику, яку зразу підхопила публіка. Цього не вдалось досягнути жодному іншому ансамблеві. Молоді хлопці /перший і третій класи лицю/ заграли свій репертуар з енергією, але на жаль музична апаратура якою вони користувались не була в стані відзеркалити їхні можливості - це тільки можна було побачити. Все ж одно не дивлячись на такі недоліки публіка була захоплена їхньою появою і бажала собі послухати їх довше. Однак це було неможливим. Розладило б це схему жваво міняючоїся програми в якій кожен міг заспівати тільки дві, три пісні.

Поруч хлопців з Гурова цікаво показало себе на VIII Ярмарку кабаре "Група Ініціативна" з Перемишля. Їхні дотепи пахли новим, були гострі, а заразом тонкі, контекстові - це значить спирались на ситуації з нашого буденного життя, так, що кілька слів вистачило публіці зрозуміти утайнені натяки. Користувались лінгвістичним дотепом, таким жанром гумору, який досі і ще тепер є розповсюджений у добрих польських кабаре. Перемишляни презентували вперше пародію найбільш знаних сучасних польських пісень. Їх сміх не був лише зазначенням якихось проблем в українському житті у Польщі, але був також спробою переказати серйозний зміст.

В ході презентації обох цих гуртків далось помітити, що їм потрібний естрадний досвід, контакт з глядачем і зміле орудування публікою під час виступу. Молодим музиком з Гурова необхідна опіка або консультації музиколога, що займається сучасною музикою; потрібні зв'язки з композиторами, які пишуть того роду музику. В іншому випадку можна їх дуже легко потратити.

Це були звертання на себе увагу окремі дебютанти Ярмарку 1984, поруч них: кабаре "Большина і Ельблонга" ансамбль "Дастів" Люблін, соліст з Білостоку, Камерний ансамбль з Лигниці і "Черемшина" з Зеленої Гори.

З того видно, що VIII Молодіжний Ярмарок майже в цілості едомінували виконавці, які вперше виступали при широкій публіці.

Чи треба робити такий великий перегляд, щоб побачити нові обличчя на естраді?

Замало є зустрічей, концертів для великої публіки, в ході яких гуртки набирали б естрадно-

го вміння, а на таких переглядах типу ярмарку, могли б вже показати себе з якнайкращого боку. Наше культурне життя в Польщі характеризують поодинокі великі перегляди, фестивалі, а немає в нас майже зовсім невеликих зустрічей пов'язаних з творчими верстатами, які давали б основу для фестивалів і загальнопольських переглядів. Показують цей сам стан виконання від кількох років, а не примушують постійно підготовуватись гурткам, лише від нагоди до нагоди - здається це тому, що немає в нас багатого і різноманітного плану загальних переглядів, фестивалів тощо.

На мою думку спробою виходу напроति "нового глядача" /це значить молодого інтелігента, який зростає у відмінних умовах як батьки. Виховувався серед сучасної польської культури і якому потрібний також новий вид рідної культури - конкурентної в переказі з навколишньою/ мав бути цьогорічний VIII Ярмарок. Планувалось виділити в ньому дві частини, які будуть поставлені в різному часі. Одна з них так звана камерна, презентувала б гуртки живого слова, співаної поезії. Друга, легша за змістом, перезначена широкій публіці - розважального характеру. Однак тепер не вдалось цього здійснити.

Брак поділу цілої програми на дві частини знайшов відзеркалення в дуже добрій підготовці загального вигляду Ярмарку. На сцені влаштовано "Корчму". Саме, такий символ можна розуміти щонайменше на два способи /в цій ситуації/: буквально - корчма на сцені для приїжджаючих артистів і ширше - корчма як цілий зал до якого з'їхались люди з цілої Польщі. "Корчма" на сцені об'єднувала всі презентовані гуртки, була для них рамками. Дії на сцені відбувались одночасно на двох планах: одна, це життя корчми; друга, це презентовані гуртки - вони взаємно себе доповнювали. Так, що при допомозі такого рішення, перегляд гуртків ставав цілісною виставою.

Того роду перегляд, як Молодіжний Ярмарок є одним з показників рівня української культури в Польщі. Нині треба серйозно задуматись /так думам/ над розподілом Ярмарку на дві частини. Тому, що чергові перегляди, у своїй зовнішній формі можуть почати повторюватися, і Ярмарок втратить випрацюваний у цьому році рівень. Крім перегляду напрямків, які існують вже від давна в культурі, повинна сильніше позначитись тенденція до презентації сучасних течій. Презентація нашої культури твореної в контексті європейському, а то і світовому.

Ігор Марушечко

3) Авторські праці:

- Аніи Плотницької: "Віддалення-наближення" -- лекція та досвід, при допомозі І. Васильчук

- Юрія Онуха: performance -- "На тридцяті уродини", при співпраці М. Чеха.

Хоч десятиденну зустріч у Білянці слід зарахувати до вдалих, проте ми виїжджали з почуттям певного невдоволення.

Була це перша зустріч верстатного типу, яка показала можливості, однак нестача досвіду не дозволила їх вповні використати. Проте немає сумніву щодо величини користі, яка пливе з таких зустрічей. Думаю, що наступні, хоч певно також недосконалі, будуть знову кроком вперед.

Ці три зустрічі дали нам чимало матеріалу як для роздумів, так і наочних слідів нашої діяльності: праць, текстів, всякого роду записок, фотографічної документації, листування тощо. Цей матеріал напевно послужить у ближчому майбутньому для опрацювання альманаху молодого українського мистецтва в Польщі.

Поки що нас небагато. Шляхом показу намагаємося зацікавити собою, нашими планами ширше коло людей. Без участі й допомоги кожного, хто цікавиться мистецтвом, хто його творить, немислимий розвиток нашого почину. Тому закликаємо: прийди до нас, поговори, побач і стань одним з-посеред нас!

Микола Кінь

ВСІМ, ХТО ГОСТЕМ У ГЕСПЕРІЙСЬКОМУ САДУ!

Загальнопольська Рада Культури Студентів Національних меншостей планує в 1985 р. видати: "Повертання. Альманах української студентської поезії". Це неповторна нагода надрукувати Твої поезії в цікавому видавництві! Забезпечена вступна стаття д-ра Василя Назарука, графічне оформлення наших друзів-графіків.

Отже, якщо пишеш вірші -- прилиж їх нам, а вони знайдуться в альманахові. Вісімдесят сторінок жде Тебе та Твоїх духових піднесень.

Не вагайся!

Часу обмаль!

ДО РЕДАКЦІЇ

Після виходу першого номера нашого студентського часопису на адресу Редакції надійшов лише один лист - відгук. Задуматись при-

мушує не лише кількість листів але й це, що він написаний не через студента. Адже "Зустрічі" редагують студенти й до них, хоч не лише, спрямовані. Автор листа задумується над двома, на його думку, невідомо пов'язаними із собою проблемами, а саме: настановами "Зустрічей" й появою нової української інтелігенції.

Нижче наводимо обширні цитати з цього сповненого влучних зауважень й глибоких передумань листа.

ДОРОГІ ДРУЗІ

На Ваші руки пересилаю жмуток перших рефлексій, які виникли після прочитання першого, якщо не помиляюсь, номера "Зустрічей". (...).

У кожному часописі, який намагається формувати погляди своїх читачів та їхнє ставлення до сучасного світу, історії, чи, просто, до актуальних проблем, існує так звана "програмна лінія".

У влучному виробі цієї лінії лежить тайна популярності багатьох польських та закордонних часописів, тому, що вона притягає людей, допомагає збагнути проблеми сьогодення, яке може та хоче змінювати редакція газети. Отже, прочитавши "Зустрічі" закидаю Вам те, що часопис не має чітко проведеної лінії, не знає, що й кого поборювати, на які вартості наголошувати, які формувати погляди тощо. (...).

Мої зауваження супроводжуються однією думкою: щоб "Зустрічі" були не лише українські, але щоб були бездоганні й під інтелектуальним оглядом; щоб рисунок..... був і українським, й мудрим та на відповідному

рівні; щоб стаття про Драгоманова, крім того, що написана по-українському й з таких же позицій, теж була високоякісною, хоча малим історичним есе, взірцем самостійності мислення українського інтелігента, що через 20 років стане відповідальним за долю свого народу. (...).

Після 1947 р. українці в ПНР залишились як селянська маса, бо їх провідники або згинули, або виїхали на Захід ще до приходу фронту. Не стало тих, хто творить культуру свого народу, його політичну думку, взірці поведінки, цебто української інтелігенції з її традиціям. В її місце прийшла вона, інтелігенція селянського походження з першого післявоєнного покоління, яка дещо нехтує інтелектуальною культурою й ближча до народної культури з її піснями, танцями, маланкою та ярмарками.

Народна культура як масова, призначена на збереження того, що вже надбане, на перетривання а одночасно й животіння. Вона неспроможна стимулювати культурний розвиток, суперничати з іншими культурами в міжнародному масштабі. Це не випадковість, а логічна послідовність того, що існують цілі ділянки модерного життя, в яких нема українців. (...).

Українцям в Польщі тепер необхідний новий тип українського інтелігента, й думаю, що "Зустрічі" як письмо студентське в силу обставин і можливостей повинні керувати процесами його формування. (...).

Основна справа, яку треба собі усвідомити це справа напрямків навчання, що їх собі вибирають молоді українці -- випускники середніх шкіл. Отже, молодь навчається, в основному на політехнічних, економічних та сільськогосподарських інститутах, рідко в медичному або юридичному, частина на російському, на українському факультетах різних вузів. Виходить, що основна маса молоді поповнює пізніше ряди урядовців у виробництві, рільництві та торгівлі, у цьому весь потенціал українства в Польщі.

У наших умовах молодь ця перетворюється на мішанство давнього типу з його хитами, способом думання й системою вартостей. Вона неспроможна змінити тип українського інтелігента, бо спершу сама мусила б зазнати змін, треба б їй було почати від себе.

Висновок один: майже занедано можливості оздоровлення українства в Польщі, який ніс з собою прихід нового покоління. Внаслідок цього структура його змінюється дещо повільніше ніж треба.

Дивним є, що так маленький відсоток українців вчиться у Польщі у вищих навчальних закладах і як незначна частина з-поміж них пробує використати здобуті знання в науковій праці. Чому?

До війни, як багато хто з-посеред нас пам'ятає з родинних розповідей, українцям в Польщі важко було поступити на вищі школи з огляду на створювання їм труднощів, а після закінчення цих шкіл знов не можна було одержати ніякої праці.

На кожному кроці, натрапляючи на мур ворожнечі кінчали самогубством. Кидалися під поїзд, тощо, бо не бачили перспектив на зміну свого положення.

Тимчасом нині на відміну від тодішніх часів в багатьох українських сім'ях панує переконання, що їх дочці вистачить в найкращому випадку, атестат зрілості; може вона бути медсестрою, кравчицею, вистачить їй професія продавця, перукаря... щоб тільки знайшла вона добру людину, щоб знайшовся свій; то їм вистачає, бо чого ще їм більше хотіти. Має місце незрозуміле явище великих редукцій суспільних амбіцій і аспірацій українських сімей у Польщі, які знають довоєнні українські родини з Галичини.

Така еволюція системи вартостей примушує вдарити на тривогу. Вже викристалізувалося правило, що пересічний хлопець, не кажучи вже про дівчат, після одержання звання магістра вважає, що це вистачить, бо ж батьки жодних інститутів не кінчали: "також жили", або "до я з цього буду мати..." Пересічному українському (молодому) інтелігентові імпонує позиція у сільській або маломістечковій громаді, яку дає магістерський диплом у його родинній місцевості, бо ж там він потрапляє до привілейованої групи; а при тому сусіди батьків з заздрістю обговорюють це протягом п'яти років; "які ж то добрі діти має ця наша Олена". Забувають, що вони є лише мільйонною частиною величезної маси випускників, які кожного року, після дипломів заливають країну. А згодом, коли хтось з цих молодих українців знайде в

житті польського партнера у цю ж мить, від-
рікається від свого національного походжен-
ня, від причетності до рідного. Виховуючи
дітей в новому дусі бо ж imponує їм, що
тесть-поляк є директором малесенької фаб-
рички гороху, мешкає у великому місті або
теща доцент, що завжди якось imponує
хоча самому вже підніматися вгору не під
силу. (...).

Вкінці проблема найважча до рішення:
українці в Польщі через фактори, які були
від них не залежними, навчалися жити і бути
українцями лише в "українському гетті". Що
я через це розумію? Українець у нас є собом
тільки в гурті коли чує на спині дихання
цілого свого середовища, села, коли діє в
гурті інших українців. Коли залишиться оди-
ноким, сам мусить пробиватись через гущави-
ну чужого середовища, яке часто вороже та
агресивне, не зуміє себе віднайти, бо не
знає тактики ані методів рухатися у великих
міських масах, не знає їх законів, які зда-
ються йому чужими, ворожими, від яких несе-
ться холоднеча.

І нині переважачій частині українців
у Польщі рідною стихією є село, натура і уся
спадщина божого світу. Один з професорів
Гарвардського університету у цьому році ви-
ступив в Нью-Йорку з доповіддю про історію
українців, яка набрала уже великого розго-
лосу. Він сказав між іншим: відтоді, коли
в історії Європи основна вага життя переми-
стилася з села у місто почала
формуватися міська культура пов'язана з ін-
дустріальними та урбанізаційними процесами,
Сказав він, що майбутнє українців як нації
залежить, перш за все, від того чи зуміють
вони створити власну міську культуру, чи
зуміють вони опанувати великі міста як сти-
хію, від того, чи основна маса українців
буде вміти переселяючись до міст, створити
там власну, українську культуру, свої
осередки культурно-мистецького життя. Цей
прогноз залишається в наш час, як ніколи
актуальним у відношенні до українців, які
живуть у Польщі.

У загальному вірю, що Ваш часопис зро-
бить велику і необхідну роботу -- буде мати

вплив на формування нової української інте-
лігенції, високоєрудованої, яка працювала б
не тільки в УСКТ, але й в польських середо-
вищах, не на селі чи в маленьких містечках,
але у великих агломераціях, які є обличчям
нинішньої Польщі: У Варшаві, Кракові, Вроц-
лаві, Лодзі. Інтелігенти оці повинні, пра-
цюючи в польських інституціях, не прихову-
вати приналежності до свого родоводу. Укра-
їнський інтелігент повинен не тільки добре
знати власну літературу, але й повинен воло-
діти іноземними мовами, бути обізнаним з
найкращими досягненнями світової літератури.
Повинен бути партнером для польського інте-
лігента. Інтелігентські середовища у ниніш-
ній Польщі впливають на громадську думку.
Багато нових речей потрібних немов би по-
вітря українській культурі, українському
житті? (...)

Замикаючися у власному гетті замикає-
мось, так би мовити, у скансені, де час пере-
став пливати.

П'ЯТДЕСЯТІ РОКОВИНИ СМЕРТІ
МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

25 листопада пройшло п'ятдесят років
з дня смерті проф. Михайла Грушевського,
найвидатнішого українського історика, що
створив цілу епоху у вивчанні минулого Укра-
їни.

Політика, який зіграв одну з чільних
ролей у бурливі роки революції та громадянсько-
війни в Україні.

Організатора наукового життя, зусилля
якого видвинули українську науку до євро-
пейського рівня.

Ширшу статтю присвячену проф. М. Гру-
шевському, редакція помістить у черговому
номері "Зустрічей".

/ за обрані фрагменти спогадів мого
приятеля, поета і редактора молодіжної га-
зети, нині покійного - знайдені в кишені
Його старого піджака /

(...ніби все в порядку, ніби все склада-
ється якнайліпше, але мені чогось бракує.
Снуваюсь безладно по кімнаті і не можу ви-
значити чого саме мені треба - хвилює якась
безконечна безпорядковість. Бентежить мене,
пригнічує, давить, але нічого з неї не ви-
никає, не можу зрозуміти - не можу/?/...
не хочу/?/... не знаю...

ВСЕОГОРТАЮЧИЙ МАРАЗМ

Сопілка, фрагмент якої розколовся, все
не зможе заспівати одного звуку - сиплюється
намагається його засвистіти, але він не чу-
чить - виходить тільки якийсь дивовижний
фальсет. Сопілка без одного звуку неповна.
А мені здавалось, що я спроможний заграли,
тільки якої - сопілка без одного звуку непов-
на...

Людині часом здається, що вона все може
осягнути, тільки вона не розуміє, що це не
кожному вдається.

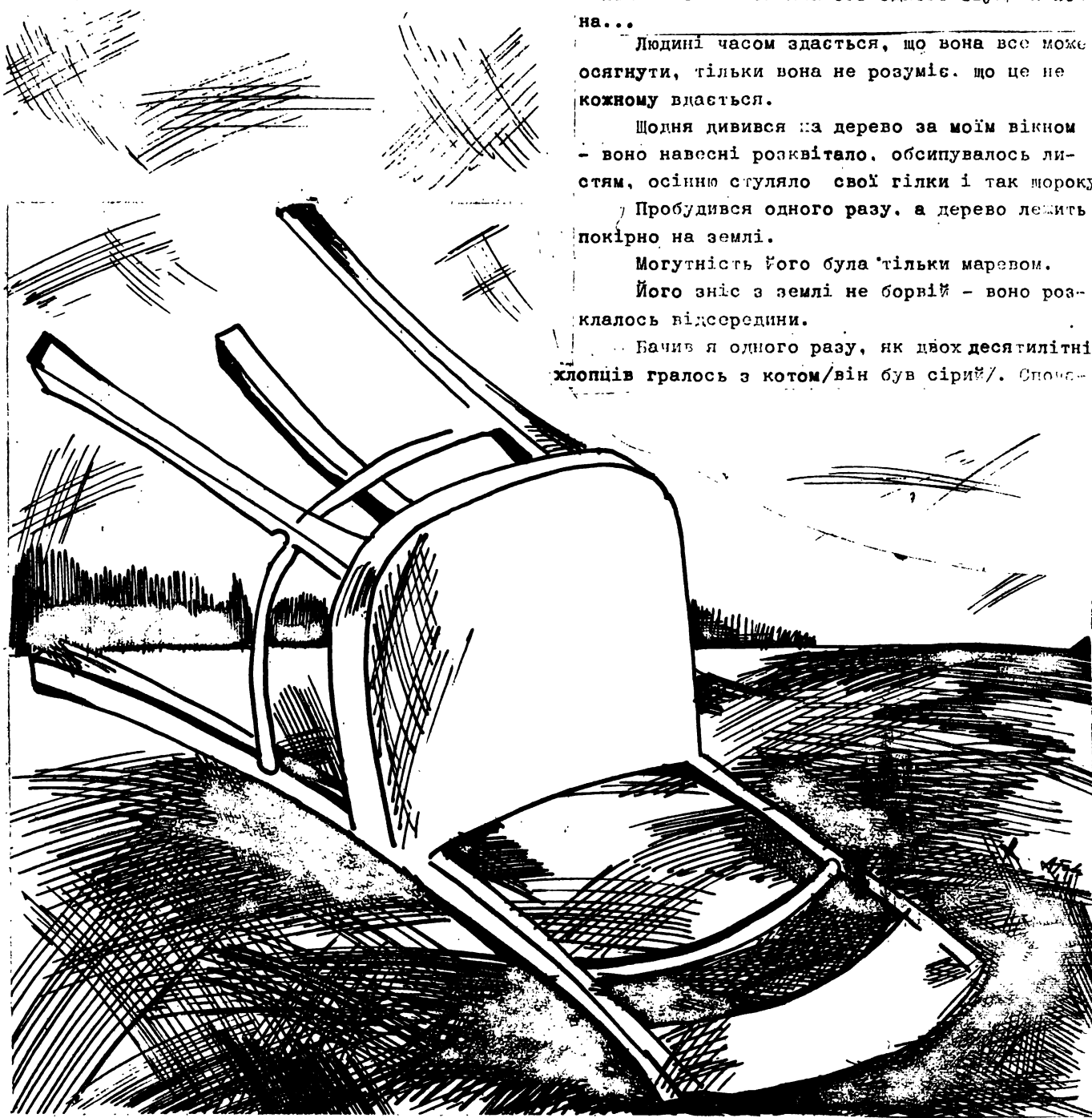
Щодня дивився на дерево за моїм вікном
- воно навесні розквітало, обсипувалось ли-
стями, осінню стуляло свої гілки і так шороку

Пробудився одного разу, а дерево лежить
покійно на землі.

Могутність його була тільки маревом.

Його зніс з землі не борвій - воно роз-
клаталося відсередини.

Бачив я одного разу, як двох десятилітніх
хлопців гралось з котом/він був сірий/. Спога-



тку один з хлопців схопив його сильно за хвіст і почав вимахувати звірчком довкола голо-
... Другий дивився і радісно плескав у долоні радіючи, яка це гарна забава. Коли це хлопцям набридло, викопали в землі ямку і загребли в ній бідолашнього /він голосно скаржився/ і стали звіддалі кидати в котачу голівку дрібним камінням. Вкінці більший з хлопців приніс цеглу і спустив її на kota - за першим разом не вибив - адалось йому це щойно за третім; з-під цегли витекли котачі сльози /очі/.

А дань такий сірий...

Волочусь без визначеної мети і не можу зрозуміти: чому мені все так набридло - чи дітність стала такою сірою, такою незрозумілою, що аж людина не може у ній віднайти себе і потребує когось щоб зміг пояснити - а хтось такий не існує.

Образ міста за кожним разом сильніше затмарений - воно поволі щезає. Никне з пам'яті, губиться в тумані, його давні обриси затираються.

Людина дегенерується - її нападки спроможні розвиватися тільки деструктивно, заходять зміни, але тільки руйнівні: залишається спіральний кістяк давнього інтелекту. Репродуктори не змогли виконати поставлених перед ними завдань і наслідком є новий неандерталець - неонеандерталець. Мозок його все меншає і меншає, і він не знаряддя навіть а трудно до окреслення явище.

Мешкав я в одній хаті з сусідом.

Вчора довідався, що це неандерталець.

Він неонеандерталець "Дон Кіхот":

- пішов з сокирою за поясом і з мітлою в руках - звичайною мітлою. Ішов собі містом і ніхто його не зупиняв. Стояв на сходах і хотів сокирою відрубати голову кожному, хто тільки намілювався підійти ближче. Вимахував сокирою, рубав сходи, рубав стіни, аж врешті горілка кинула його на землю. Так і застиг з піною на губах.

природа застигла

і зупинився розвиток

- кам'яніють образи

Вчора динаміт розірвав на вулиці одного сімнадцятилітця.

Стояли ми з братом на горіді та спостерігали за рослинами, що з'явилися навесні, коли раптом почувся вибух, незвичайно сильний вибух.

Пізніше люди сказали:

- Динаміт розірвав хлопця.

Пішов я оглянути місце трагедії.

- Коли динаміт розірве людину, невеликий шанс, щоб вона прожила.

- Хотів висадити в повітря будинок культури!

- Носив динаміт з собою цілий тиждень!

- Та їх є ціла терористська шайка!

- Раніше сидів в кав'ярні!

- Доберуться їм врешті до шкіри!

- говорили люди.

Коли в мирний час динаміт розірве людину, трагедія велика.

Вибух був страшний /затрусилось повітря і кожен почув, що сталося щось жахливе/.

Відкинуло його від стіни дому, поруч якого саме проходив. Стоп диму піднісся вгору а шматочки тіла і куски одягу порозлітались на простір двадцяти метрів. Він упав кілька метрів від стіни кинутий силою вибуху, а з розірваного лівого боку витекли пошматковані нутрощі: жила, клаптики серця та легенів - з відкритої рани лилась кров,

- Лівою рукою пробував увипхати тельбухи досередини!

- Товариші його повтікали!

- Лікар зі швидкої сказав, що не доvezуть.

- говорили люди.

Дивився я на шматки одягу розкинуті на чорному асфальті, червону пляму крові розкидану лощем.

Дивився на малі куски м'яса на стіні.

Дивився на підлексювану товпу і промавав мене дивовижний жах, я залавав собі пи- гання і не міг знайти відповіді

Ч О М У ?

Богдан Тдр

"SPOTKANIA" pismo Studentów Mniejszości Narodowych. Wydaje Ogólnopolska Rada Kultury Studentów Mniejszości Narodowych przy KRK ZSP.

Redaguje kolegium:

Bohdan Tchórz /redaktor naczelny/

Bohdan Huk /sekretarz redakcji/

Ihor Maruszczyk /z-ca red. naczelnego/

Wira Kowalska /redaktor/

Arete Fedak /opracowanie graficzne/

Adres redakcji:

ul. Smyczkowska 5/7

02-678 Warszawa

BO ZSP 101.000 N36

для кого існуємо

ЧОМУ ЩЕ НЕ НАПИСАВ ?

Як собі уявляєш наше майбутнє?

на що

дай про

себе знати

попробуй собі

черговий номер

що

робити ?

НАПИШИ

вже час найвищий

ЩО БУДЕ ДАЛІ ?

куди піти ?

чи ми дійсно
потрібні ?